

SZARVASI LAPOK

TÁRSADALMI, ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . . . 5 frt. — kr.
Félévre . . . . . 2 frt 50 kr.
Negyedévre . . . . . 1 frt 25 kr.

Egyes szám ára 10 kr.

MEGJELENIK

hetenkint egyszer, vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kényes utca, 175. szám hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KIADÓHIVATAL:

Szikes Antal könyvnyomdája, hova az előfizetési pénzek, hirdetések és minden a kiadóhivatalt érdeklő közlemények küldendők.

„Nyilvántartás”-ban egy sor közlési díja 10 kr.

Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.

Egyes szám kapható Szikés Antal könyvnyomdájában.

Ez új évben.

Ismét egy év hanyatlott a mulandóság tengerébe.

Éltünk éveinek sorszáma a mennyivel növekedett, annyival rövidebb lett annak még hátralevő fonala. — Gondjaink száma évről-évre több, becsületes megélhetésünk módja napról-napra nehezebb, annyival, hogy — a társadalmi élet terheit is viselve — egyéni és családi megélhetésünk s önfentartásunk súlya alatt roskadozunk.

Egy évet is átélünk ily helyzet mellett nagy feladat.

Mostoha és nehéz idők súlya alatt nyögünk; sem mint földművelők vagy iparosok, sem mint kereskedők vagy tisztviselők nem boldogulhatunk: a társadalom csak terheket köteleseket, adózásokat és számtalan különféle nevű és rendű fizetéseket ró ránk s ezeknek súlyát csak napról-napra növeli, s a mi kis keves sajátunk van is, az alig elég családjaink tisztas fentartásához.

A közeliismerés és a részvét — a mely ugyan konyhánkra nem hoz semmit — mellettünk van ugyan, de hogy megélhetésünk, nehéz és keserű érzéseit kebleinknek némileg, mérsékeljük és hogy az új pálya további versenyfutáshoz ne veszítsük el az önbizalmat, az önerőt: lépünk ez újévben közös tanácsra egymással s vessünk számot arra nézve, hogy az élet fenntartásában továbbra is elég bölcsesek és az élettel járó terhek viselésében elég erősek és gazdagok legyünk.

Bölcseneknek mondatnak azok, a kik tudnak okosan és helyesen számítani; a kik multjukból merítik azt a mesterséget, hogy körülményeikhez képest tudják felhasználni a jelent és következtetni a jövőre eshetőségeire. A gazdagok pedig csak azok, a kik az élet szükségleteihez a sorstól nyert és a becsületes szerzés és munka által adott javakat betudják czélszerűen, okosan osztani és elégedetten megnyugodni azzal, és azon a mijök van.

De mindég az-e az élet bölcsessége, földi gazdagsága és szegénysége a mit a nép közönségesen annak tart? Nem!

Nem mindig mondható bölcsnek az, a ki az életben bár milyen körülmények közt is át tudja magát verni s nem érzi, hogy mit tesz az, egyben vagy másban hiányt szenvedni, hanem az élet gyönyöreit, élvezeteit s örömeiben csak uszlik, föl sem véve az idők nehéz nyomását.

Ezt az élet fufangja s cselszövénye rin-

gatja egy időre a neki tetsző életen át; de szünjék csak meg ez az altató ringatás, az ő élet bölcsesége is legott eltűnik.

Nem egy, a kit a hiu világ tőkepénzesnek és dús-gazdagnak tart — épen nem az, mert nincs meglegedve azzal a mije van, erőszakos módon, nyereszkeskedéssel akarja tőkét megsokszorozni, koczára teszi föl, nem törődve azzal, hogy a koczka éppen úgy fordulhat balra mint jobbra és ő rövid idő alatt a szegényekhez és nyomorultakhoz fog tartozni. Hány dús-gazdagnak gazdagsága csak látszat! — Nagy uri tempóval, fényben, pompában, világ minden hiúságában osztozik, költelezik többet és tovább, mint sem birtoka vagy tiszta jövedelméhez képest, szabad lenne költenie és mikor az igazi számadás napja elérkezik nyomorultabb a rongyos koldusnál. Avagy hány hivatalbeli tisztviselő igen szép fizetéssel bír, becsületesen s szerényen megélhetné családjával együtt, de a n a g y z á s szerény életmódját megrontja; többet enged tovább terjeszkedik, mintsem „igaz” fizetése és jövedelme engedi. Csak úgy játszik a világgal s az élettel — honnan? hogyan!

Ilyen életmódok a kor betegsége és a társadalmi élet nyomorúsága. — Ez ám az igaz szegénység, a mely az egész társadalmi életet sorvasztja, sújtja és nyomorítja.

Eppen ez az oka annak, hogy a társadalomban annyi szédelés, sikkasztás, bukás, tönkrejutás fordul elő, úgy hogy sokszor az igaz, szerény, egyszerű, kiszámító és módjukhoz mért életmódot követőket is megkárosítja és magával az örvénybe sodorja.

Ki viseli ezek elbukásával a társadalmi terheket, a melyek évről-évre nagyobbak? Nem e azon fennmaradt kevesen a kik az élet nehéz viszonyaival küzködnek; a kik takarékoskodnak, számitanak, idő szerint beosztogatják a kis-keves sajátjukat a szerint, hogy arra mindenre jusson meg valami keveske fel is maradjon; akik meglegednek, szerény, egyszerű életmódjukkal és megnyugosznak kis keves sajátjukkal, a mijök van; a kik tehát igazán boldogan élnek, — ezek a társadalom hasznos tagjai és a társadalmi élet igazi gazdajai.

Azt mondja a példabeszéd, „nincs oly sok, a mi pazarlás mellett elég volna és nincs oly kevés a mi takarékoság mellett elég nem lenne. E példabeszéd legyen életbölcsességünk.

Ne nézzük társadalmunk magasabb osztály köreinek fénytűző életmódjukat; kiknek mi nem tanácsolhatunk, s számadásra sem vonhatjuk őket, hanem számitassunk a társadalom és a társadalmi élet azon gazdajai közé, a kik a csekély vagyonuk, jövedelmükből takarékoság és egyszerűség mellett, tudnak a terhes életviszonyokkal megmérkőzni; számitsunk, hogy tud-

juk mennyink van és hanyadán vagyunk, mert számolni annyit jelent mint gazdálkodni. Számitson minden gondos családó, a gazdag tőkepénzes vesse össze gazdagságát, a kereskedő árucikkait és nyereségét; az iparos keze keresményének eredményét; a földművelő a föld terméséből való jövedelmét, s így a társadalmunk minden rendű és ragu tagja a legmagasabb köröktől a legutolsó napszámosig gazdálkodni fog, mire minden szorgos becsületes munkánk mellett is igen nagy szükségünk van.

Igy leszünk az élet minden körülményei közt meglegedettek és ha azok vagyunk, akkor leszünk boldogok is.

MICSINAY PÁL.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

a

„SZARVASI LAPOK”

V-ik évfolyamának I-ső negyedére.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . . . 5 frt — kr.
Félévre . . . . . 2 frt 50 kr.
Negyedévre . . . . . 1 frt 25 kr.

Gyűjtőknek 5 előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „Szarvasi Lapok” kiadóhivatala.

Felhívás

az „Országos segély és nyugdíj-szövetség” megalakítása tárgyában.

Az 1884-ki ipartörvény módot nyújtott az iparosoknak, hogy testületileg szervezkedve, közös érdekeikről közös akarattal és erővel gondoskodjanak.

Az iparosoknak, különösen pedig a kézműveseknek, kiknek vagyona és tőkéje főleg munkabíró karjaikban rejlik, egyik legfontosabb érdeke, előrelátó gondoskodással elejét venni azon siralmas helyzetnek, mely baleset vagy munkaképtelenség esetén őket — elhalálozásuk esetén pedig özvegyüket és árvaikat fenyegeti.

Még azon kevesek is, kik szorgalmuk és takarékoságuk által maguknak könnyű vagy tán épen bőséges megélhetést biztosítottak — ha vagyonnal nem rendelkeznek — mindenkor csak szorongó szívvel gondolhatnak a jövőre; mert a véletlen baleset minden perczen megsemmisítheti egész létüket, jövőjüket, s a halál minden perczen elragadhatja a ma még erőteljes munkabíró családapát — miáltal családja özvegye, árvái a nyomornak, inségnek áldozatul eshetnek. Hát még ama tulnyomó nagyobb száma az iparosoknak, kiknek a mesterség csak ép a mindennapi kenyeret nyújtja, — mily aggodalmas szemmel nézhetnek a jövőbe, ha aggság baleset vagy halál esetére maguk-

ról illetők, adókról nem gondoskodhatnak. A rejtett jövő még a jelen perc örömeit is megkeseríti, — s azon helyzet, melyen a szerény megelégedő lélek különben boldog lehetne, esetleg elviselhetetlenné válik.

Ez oknál fogva az iparos osztály mindenkor egyik legfőbb feladatának ismerte a betegség és elhalálozás eseteire való gondoskodást; és minél fontosabb szerepre emelkedik az ipar. annál behatósabban foglalkozik az iparosztály a világ minden művelt népénél ezen sarkalatos életbevágó ipari érdekekkel. Ez irányban újabb korban némely országokban immar hatóságos törvényhozási intézkedések is keltek. Nálunk még nem jutottak ezen pontig, azonban mindenfelé mutatkoznak részleges törekvések, hogy az életbevágó kérdés mielőbb sikeres megoldást nyerjen.

Miután azonban az előrelátó gondoskodás szelleme nálunk még nem hatotta át az iparosság nagy tömegét, a csekély körben, szűk határok közt mozgó törekvések nem igen vezetnek a kívánt eredményre, mert csekély erővel, kevés számú tagok összeműködése utján ily nehézséget megoldani nem lehet. Miután ez úgy az egész iparosságot egyaránt érdekli, az összes hazai iparos-osztály közös erejével a leggyorsabban és legsikeresebben lesz üdvös eredményre vezethető.

Ezen okok indították az országos iparegyesület kebelében a fővárosi összes ipartestületek küldöttéből alakított ipartestületi szakosztályt arra, hogy e fontos kérdést tanulmányozván és a létező hasonló intézkedéseket figyelembe véve, egy oly módozatot eszeljen ki, mely a hazai iparosság viszonyainak megfelel, mely könnyen keresztülvihető, a mely legalább a legelőbb szükségén segítsen.

Miután egyelőre semmi kilátás sem lehet, hogy az érdekelt körökben oly jelentékeny tökélet, minő ily nagyfontosságú ügy keresztülviteléhez mulhatlanul szükséges, összehozni lehessen. A nagy tőkékkel rendelkező hasonló vállalatokkal indítottak alkudozások, és számos meghiusult kísérlet után sikerült egy jóhírű hazai vállalatnál a 4 millió arany forint (10 millió frank) befizetett alapítókéval bíró Magyar-Francia biztosító-társulattal — oly előzetes egyezséget hozni létre, mely lehetővé teszi egy országos iparos segély és nyugdíjszövetség létrehozatalát és mely a hazai iparosság érdekeinek és a kifizetői céljának teljesen megfelelően, jó lelekkel ajánlható.

Az ily módnál alapítandó szövetség ügye az 1887. évi márczius 25. 26. és 27. napjain Budapesten tartott országos ipartestületi értekezleten tárgyalván, ez által egyhangulag helyeseltetett s az értekezlet jegyzőkönyv kapcsán a hazai szaktestületekkel közöltetvén, ezek felhívták, hogy ott között pontozatok érdemleges tárgyatása által, a nagyfontosságú intézmény mielőbbi létesülése érdekében szükséges intézkedéseket saját hatáskörükben mozdítsák elő.

A Magyar-Francia biztosító-társulattal kötött előzetes egyezmény alapján létesítendő országos segély- és nyugdíjszövetség tervezetét alább ismertetjük.*

E tervezetből kiderül, hogy a létesítendő segély- és nyugdíjszövetség eddig nem létezett új alapokon jön létre és oly módozatot nyújtja az elhalálozás, baleset és elaggás esetére való gondoskodásnak, mely a kölcsönösség alapján álló szövetkezeteknek előnyeit lehetőleg teljes mértékben egyesíti a nagy tőkékkel rendelkező részvénytársulati élet- és baleset elleni biztosítással.

Ezen előnyök között, — melyeket bővebben részletezni feleslegesnek tartjuk — kiváló helyet foglal el azon előny, hogy aránylag csekély hozzájárulás mellett sokkal nagyobb élvezményeket nyújt, mint az egyénekenkénti életbiztosítás.

Igy ha a fentebb érintett befizetéseket és az azok után nyert élvezményeket a nevezetesebb biztosító társulatok díjaival és az azok után járó javadalmazással összehajlítjuk, kitűnik, hogy a két korszak szerint 200 frt, illetőleg 150 frt tőkejárandóságnak vagy 24 frt évjáradeknak a jelen kombináció melletti biztosításért magában véve mindenütt magasabb díj fizetendő, mint a 8 frt szövetségi törzsdíj, mely — a többi kedvezményeket nem tekintve — a baleset elleni külön biztosítást is magában foglalja, és pedig semmiféle különbséget nem téve a különböző foglalkozási ágak közt.

Továbbá nevezetes előny, hogy szövetségünk segélyezési módozatai egészen a hazai iparra és különösen a kézművesosztály viszonyaihoz vannak szabva. Így nevezetesen a 8 fitnyi egységi alaptétel olyan alacsonyra van szabva, hogy azt minden kisebb iparos is befizetheti,

De módjában áll az egyes testületeknek — és erre különös súlyt fektetünk — oly segélyalapról gondoskodni, melyből azon tagtársak, kik időközben elszegényedvén évi járulékaikat a magukéból nem fizethetik,

* Jövő számunkban közölni fogjuk. Szerk.

ebbeli fizetésük teljesítésében segélyeztetnének mindaddig, míg esetleg nyugdíjigényük érvénybe lép.

A vagyonosabb iparosok ellenben nagyobb törzsdíjak fizetése által bármily magas összegig terjedő járandóságot biztosíthatnak maguknak akár elhalálozásuk, akár baleset, akár elaggásuk esetére.

Kiemelkedő előny még az is, hogy az iparosok egész 55 éves korukig beleférhetnek a szövetségbe. Természetes ugyan, hogy a fiatal belépők nagyobb járandóságot nyerhetnek elhalálozásuk esetén, mivelhogy elhalálozásuk valószínűsége csekélyebb levén, valószínű az is, hogy hosszabb ideig fogják az évi járulékaikat fizetni,

Mindazonáltal a fiatalabbaknak szintén érdekében áll minél előbb csatlakozni, mivel ez esetben azon kilátással bírnak, hogy a fizetési idő maximuma (25 év) előbb leteljen, az általuk nyerhető nyugdíj előbb és hosszabb ideig huzalják.

Ezek alapján azon reményben élünk, hogy hazai iparosaink mind tömegesebben és már kezdetben mindenestre elegendő számmal fognak csatlakozni ahhoz, hogy segély és nyugdíj szövetségünk mielőbb létrejöhön.

Ehhez ugyanis legalább 1000 részvevő szükséges mely szám, mielőtt jegyezve lesz, a szövetség megkezdheti működését.

Különösen az ipartestületnek, ipartársulatoknak hívások ez irányban buzditólag hatni. — Egyébiránt a tervezet szerint az ipartestületek ebbeli fáradozása a testületekre nézve közvetlen előnyökkel is jár, a melyben a testületek az általuk megnyert tagoknak julo tőkejárandóság után 1% ot huznak, melyet tetszés szerint az ez ügyvel foglalkozó hivatalnokok díjazására fordíthatnak; ugyszintén az évnegyedenként beszédett díjak után 2% ot, mely hasonló célra szolgál.

Az úgy valóban megérdemli, hogy mint az iparosság egyik elsőrendű, országos ügye, most már kibontakozzék az előtanácskozások stádiumából és gyors megvalósulása által hirdesse a magyar iparos osztály oly sokszor érvényesült közszellemének életrevalóságát.

* * *

Jelen felhívásánk kapcsán megküldjük az érdekelt hazai iparos szaktestületeknek a csatlakozási nyilatkozatokat kérjésvetés végett.

A kitöltött nyilatkozatok lehetőleg az év végéig lesznek a Magyar-Francia biztosító-társaság szövetségi ügyosztályához oly czéliből beküldendők, hogy az utóbbi 1888. év elején a szövetséget életbe léptethesse,

A megállapodásokhoz képest az ügykezelés az ipartestületek alulirt központi bizottságának felügyelete alá helyeztetik, úgy hogy az összes szervezési munkálatokba alulirt elnökség közvetlenül befoly.

A csatlakozási nyilatkozat beszolgáltatása alkalmával minden egyszerű (8 frt) tagdíj után egyszerű mindenkorra fizetendő 1 frt felvételi díjról az illető szaktestület ideiglenes nyugtát állít ki.

Budapesten a belépesi nyilatkozatok közvetlenül a központi ügyvivőségnek is benyújthatók (Magyar-Francia biztosító társaság V., Fűrdő-u) mely esetben tehát a testületi vagy egyleti láttaozás eszik.

Az első negyedévi díj a központi ügyvivőség által kiállítandó tagsági igazolvány kézbesítése alkalmával lesz fizetendő. A további díjrészeket beszédéséről szintén az illetékes szaktestület (Budapesten esetleg a központi ügyvivőség) gondoskodik.

A szövetség által biztosított jogok élvezete a tagsági igazolvány kézbesítésének napján veszi kezdetét.

Kelt Budapesten az orsz. ipartestületi gyűlés központi bizottságának 1887. nov. 27-én tartott teljes üléséből:

Gelléri Mór jegyző. Mudrony Soma alelnök. Kreutzer Balázs alelnök. Ráth Károly elnök. Döntő István (Szabadka), Berecz József (Detta), Török György (Bpest), Devecis Gyula (Bpest), Farkas József (N.-Kőrös), Dorn Jakab (Temesvár), Dobozy János (Mezőbány), Holló József (Félegyháza), Sárközy Karoly (Mónor) Wagner Karoly (Bpest), Marsal János (Szarvas), Mészáros János (N.-Kikinda), Walsér Jakab (Budapest), Hantsovsky József (Bpest), Javorniczky József (Ujpest) ipartestületi elnökök, mint közp. bizottsági tagok.

Ujdonságok.

— Az adózók figyelmébe. Az 1888. évben adó alá tartozó tőkekamat- és járadék jövedelmekre — a III. és IV. osztályú kereseti adó köteles jövedelmekre, ugyszintén az adóssági kamatokra vonatkozó bevallások f. év január havában lévén a községi előjárásnál benyújtandók, felhívtnak az adózók, hogy eme vallomásaikat

az adóügyi jegyzői irodába adják be éz pedig: 1) a III. IV. osztályú és tőkekamat adókra vonatkozó bevallásokat legkésőbb jan. 24-ikéig. 2) az általános jövedelmi pótdadónal tekintetbe veendő adóssági kamatokra vonatkozó vallomásaikat legkésőbb jan. 31-ikéig. Megjegyzetük, hogy a III. osztályú adókötelesek közül a folyó évben csupán azok tartoznak bevallást tenni, kiknek üzlete vagy haszonhajtó foglalkozása az 1887-ik évben még nem volt megadóztatva s ez évben lesz először megadóztatandó. Az adóssági kamatok iránti bevallásoknál a fent kitétt határidő annyival is inkább betartandó, mert az ezen határidő letelte után beadott bevallások közül csak fellebbezés esetén, még pedig azon bevallások lesznek figyelembe vehetők, melyek február 15-éig beérkeztek, ha hitelesen igazoltatik, hogy az elkésés elháríthatlan akadályok miatt következett be és ezen körülmény hitelesen igazolva fog találatni. Az előjáróság.

— Hymenhir. Szemian Emma kisasszonyt, néhai Szemian Dénes főgymnasiaumi tanár szép leányát decz, 31-én jegyzé el Kállay Gyula pécskai szolgabíró. Az esküvő február elején lesz. Jó kívánatainkat a köteendő frigyhez.

— Ajándék. Piko Béla ur, gyomai gátfelügyelő, főgymnasiumunk régiség gyűjteményének szives volt a gyomai határban a szántóföldekben téglavetés közben talált 3 db. őskori agyag edényt ajándékozni. Fogad a érte az intézet köszönetét.

— Békésvármegye tisztikara B.-Gyulán 1888-ik év január hó 14-ik napján a vármegyei tiszti nyugdíjalap javára a megyeháza dísztermében zártkörű táncvigalmat rendez. id. Janosovics Pál, bál biz. elnök. Köver László bál bizottsági alelnök, Terényi Lajos. bál bizottsági alelnök, Bandhauer György, Chriszto Miklós, Deimel Lajos, Fabry Sándor, ifj. Janosovics Pál, Kis Gyula, Körös Kálmán Lukács Endre, Popovics Szilviusz, Szeiler Elek, Vangyel Sándor, bál bizottsági tagok. Belépti díj: Család jegy 5 frt, Személy jegy 2 frt. Karzati jegy az első sorban 2 frt, a második sorban 2 frt. Jegyek e meghívó előmutatása mellett előre válthatók a megyei pénztári tisztségnél és a járási főszolgabíró utáknál. Karzati jegyek a megyei pénztári tisztségnél csak 1888. jan. 10-ének d e, 9 órájától adatnak el, Kezdeté 8 és fél óraker.

— Bál meghívó. Mindazok, kik a f. hó 14-én rendezendő és kitűnő sikerűnek ígérkező megyei balra meghívót nem kaptak volna, de a meghívásra igényt tartanak, sziveskedjenek a bálbizottság jegyzőjéhez, Chriszto Miklóshoz (Gyulára) fordulni.

— Nyílt levél a „Szarvasi Lapok“ Szerkesztőjéhez. Tek. Szerk. I Felszólításra ezennel kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy a „Szarvasi Lapok“ múlt évi 52 ik számában közölt több öccödi hírt egyenesen a „Szarvasi Lapok“ számára ép olyan fogalmzásában, mint a hogy azt a „Békésmegyei közöny“ részére tevőm én küldtem be. Öcsöd január 4. 1888. Öcsödi rendes levelező.

— Az Grosházi Ujság új évtől kezdve Klár Béla volt segéd lelkész nem rég megválasztott néptanító szerkesztése mellett jelenik meg.

— A helybelli szabó ifjuság által tartott táncmulatság az önképző és betegsegélyző egylet alapítására 25 frtot jövedelmazet, mely összeg a takarékpénztáron elhelyeztetik és a takarékpénztári könyveske az ipartestület elnökségének megőrzés végett adatik Szarvas: január 5 1888 Roszjárovitz János bálbizottsági elnök.

— Iparos ifjak bálja. A helybelli szabó iparos ifjuság bálja jan. 1-én a helybelli előkelő iparos családok részvéte mellett fényesen sikerült. Az első negyest 52 pár tánczolta. A mulatság reggel 6 óraker ért véget. A jótékony czélra adakoztak: Dr. Lengyel Sándor 5 frt. Stajn János 5 frt. Nyácsik Soma 1 frt. Fisbein Ignác 1 frt. Grász Ármín 1 frt. Tanczer Albert 1 frt. Felülfizettek: Fehérvári János 140. Sárkány Ferencz 140. Kernvaisz N 80 kr. Majerosik János 80 kr. Benderi József 80 kr. Liska István 80 kr. Liska Pál 80 kr. Petrás György 80 kr. Csapó Sámuel 80 kr. Leszenyiczky Mihály 40 kr. Dispiéter Pál 40 kr. ifj. Liska Sámuel 40 kr. Lumpert Lajos 40 kr. Mikulay György 40 kr. Brauner növérek 40 kr. Barna Pál 40 kr. Pribelszky István 40 kr. Bazy Muriska 40. Kralovszky Pál 40. Mihalik Pál 40. Jakel N. 40. Balázs János 40. N. N. 40. Goljan István 40. Dobos Adolf 40. ifj. Roszjárovitz János 40. Csonka András 40. Grász Lambert 40. Kuster János 40. Nagy László 40. Hipszky András 40. Maicz Ferencz 40. Kloczka Sámuel 30. Polónyi Dani 30. Kralovszky Imre 30. öz. Hrivnák Jánosné 30. Barna József 20. Füle Ferencz 20. Gyurik János 20. Prjevára István 20. Ruzsieska György 20. Polónyi Linka 20. Dauda Pál 20. Marsal Dani 20. Vidlicska Ferencz 20. Csapó László 20. Osztróluetzky Zsuzsi 10. Gaal János 10. krajezárt. A jótékony czélra ifjusági önképző és betegsegélyző egylet alapítására, úgy az adományozók, mint a felülfizetők is, hálás köszönetre kötelezik a szabó ifjusági bálbizottságot. Fogadják a nemeslelkű adakozók áldozatukért a nyilvánosság előtt is igaz köszönetünket Roszjárovitz János bálbizottsági elnök.

— A Körös-Tisza-Maros ártéri társulat főmérnöki állására R u p c s i c s G y ö r g y jeles képzettségű fiatal királyi mérnök lett megválasztva ki nevezetessége magát az úgynevezett önfördítő sárhajó feltalásával, melynek segítségével a kotrás munkálatoknál évenként száz ezreket takarít meg az állam. Reméljük, hogy a nagy felelősséggel járó tisztelet méltóan fogja betölteni.

— **Lőcszeirás.** Felsőbb rendelet folytán városunkban f. hó 9-én fog a lőcszeirás városunkban meg-ejtetni és pedig hétfőn és kedden az első, szerdán és csütörtökön másod, péntek és szombat harmad, s a jövő hét hétfő és keddi napján a negyedikébeli lő tulajdonosok tartoznak megjelenni, összes lőállományuk bevallására.

— **A szarvasi ág. h. ev. anyaegyház és kondoroszi filiájának 1887-iki anyakönyvi adatai:** Született: Szarvason 466 fi, 455 nő, összesen 921; Kondoroson 63 fi, 78 nő, összesen 141; együtt véve 529 fi, 533 nő, összesen 1062 gyermek, ezek között 14 párker, 14 halva lett. Az ez évi születettek száma 24-gyel haladja a 1886-ki születetteket. — **Es k e t t e t t e t t:** Szarvason 233, Kondoroson 4, összesen 237 pár, még pedig 179 esetben nőlen hajadonnal, 31 esetben két özvegy, 3 esetben nőlen fi özvegy nővel, 24 esetben özvegy fi hajadonnal. Mult évben 4 párral volt több esketve. — **M e g h a l t:** Szarvason 376 fi, 355 nő, össz. 731, Kondoroson 38 fi, 31 nő, összesen 69, együtt véve 414 fi, 386 nő, összesen 800. Ezek közt 83 férj, 88 feles nő, 38 özvegy, 34 özvegy nő. Ez évben 161-gyel halt meg több, mint 1886-ban; mégis szaporodott az egyház lélekszáma 262-vel s emelkedett 23591-re. Confirmálva lett 237 fi, 204 nő, összesen 441 hitnövendék.

— **Az öcsödi ev. ref. egyházban született a mult 1887-ik évben 298 kisdéd, meghalt 285 egyén, e szerint növekedett a népesség száma 13-mal, házasságra lépett 63 pár.**

— **Népmozgalmi kimutatás Csorváson.** A csorvási ág. h. ev. egyházban 1887. évben született: 36 fi, 41 leány, összesen 77. — **M e g h a l t:** 30 fi és 20 nő, összesen 50. Szaporulat 27 és pedig 6 fi és 21 nő. A r. kath. egyházban született 56 fi és 57 nő, összesen 113. **M e g h a l t:** 40 fi és 43 nő, összesen 83. Szaporulat 30 és pedig 16 fi és 14 nő. A helv. hitv. egyházban született 20 fi és 22 nő, összesen 42. — **M e g h a l t:** 15 fi, 12 nő, összesen 27. Szaporulat 15, és pedig 5 fi és 10 nő. Így az egész községben szaporulat 27 fi és 45 nő, összesen 72.

— **Szentandrás születtek és holtak száma.** Született a mult évben összesen 281. Ebből r. kath. 224, ref. 57. — **M e g h a l t** összesen 228. Ebből r. kath. 155, ref. 73. — **H á z a s o d o t t** össz. 50 pár.

— **A szarvasi ipartestület** folyó hó 25-én d. e. 10 órakor fogja megtartani rendes tisztújító közgyűlését.

— **Tanári szék betöltése.** Helybeli főgymnasiumunkkal kapcsolatos tanítóképző intézetnél a bányai kerület segélye folytán felállított modern nyelvek és zenetanári állomásra a jan. 6-án tartott főiskolai tanács Varga József nagyenyedi Bethlen főiskola tanárát választotta meg egyelőre ideiglenes minőségben. Bizonyítványai után ítélve a főiskola Varga Józsefben jeles tanerőt fog nyerni. Működése febr. 1-ével fog megkezdődni.

— **Cselédkönyv váltása.** Felsőbb rendelettel fogva újabbán igen szigorúan meghagyatik, hogy minden férfi és nőceled szolgálatai könnyűvel tartozik magát ellátni. Ellenkeletben úgy a cseléd, mint a szolgálatadó 10—25 főtig terjedő büntetés alá eshetik.

Irodalom és művészet.

A „Vasárnapi Ujság” január 1-jei száma a következő tartalommal jelent meg: Ferdinand fejedelem és kormányja Strausz Adolftól (5 képpel) — Emlék-sorok. (Költemények) Szász Karolytól. — Naplemente. (Költemény.) B. Kemény Endétől. — Találkozás. (Költemény) Rabó Antaltól. — A világlátó fia. Ebeszés. Jokai Mór-tól (Képpel) Patrona hungariae. (Képpel) — A különféle népek időszámításai. Racz Sándortól. — Egy sorsjegy. Regény. Verne Gyulától. — Zongora kovaképből. — Egy veleg. — XIII. Leo papa felszázados jubileuma. (Arcz-képpel) — Hymusz. (Költemény) Dr. Barna Gyulától. — Kosuth Lajos legújabb képe. (Képpel) Női munka és divat. (2 képpel) — „Love-in-idleness”. Br. Büttner Linától. — A tel koptaló. (Képpel) — Régi guayrajzok Szilágyi Sándortól. (2 képpel) — Arany János sírverse a karlsbadi szülő temetőben Hujda Nagy Sándortól. — Irodalom és művészet. Közintézetek és egyletek. — Mű- ujság? — Halálhírek. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Szerkesztői mondánivaló. — A Vasárnapi Ujság 1887-ik évi tartalma.

A Vasárnapi Ujság elfizetési ára egyne-gyedevre 2 ft a Politikai Ujdonságokkal együtt 3 ft — Ugyancsak a Franklin Társulat kiadóhivatalában (Buda-

pest, egyemutca 4. sz.) megrendelhetők a „Képos Nép-lap” legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre 1 ft.

Csarnok.

Vajda Péter erkölcsi beszéde és pöre.

II.

(Vajda bocsája és ígérete. A Fichte pöre s ennek kimenetele. Az „Erkölcsei beszédek” a censura előtt. Szabó János és a censorok cellájuma. A Sancta Simplicitas. A rettenetes szemelvény. A hely-tartó tanács és a cancellaria. A pör megindítása. Vajda és az egyház magatartása. Zay gróf jelleme. Székács beavatkozása és levele Balla-gihoz. A passiv ellenállás. Zay gróf felirata. A bányakerület és az esperesség halogatása. Haan Lajos visszaemlékezése Vajda betegsége. Nyolcszoros érvágás. A hú feleség. Az iskola. Az irodalom gyásza. Az egyház ünnepélyes órája. Vajda emléke.)

(7-ik közlemény)

E tiszteben különösen három czél¹⁾ lebegett szemem előtt, melyet elérni törekedtem; ugymint: megszilárdítani az egyház jogi helyzetét kívülről az állammal és törvényhozással szemben, s kivívni a vallások egyen-jóságát; továbbá az így kívülről megszilárdított egy-ház jövőjét biztosítani jó rend s egy a kor követelme-nyeinek megfelelő iskolai rendszer által; végre az így kívülről és belülről megszilárdított egyházat tömörebb testté alakítani az unió útján.

Az elsőre nézve nem szűnt meg soha a protestan-tismus sérelmei ellen szavát emelni úgy az országgyűlé-seken, valamint más inéző körökben és szava nyoma-tékos volt.

Hogy ezen törekvései nem maradtak siker nélkül, bizonyítja az 1843-iki III-ik és 1848-iki XX-iki törvény-cikk, mely utóbbi a vallásfelekezetek teljes egyenjogu-ságát mondotta ki; a mi a másodikat illeti, 1842-ben és 1842-ben és 1845-ben, miként már említettük, Zay-Ugrócza tanügyi értekezletet hívott össze, melyeken létesült a „zayugróczyi tanterv”, a mely a magyar nyelv-et minden iskolában a kötelező tantervek sorába emelte; de legfőbb és leghőbb törekvése a harmadik, a reformátusokkal való unió volt melyet ő indítványozott melyért ő fáradozott leginkább; miként azt másutt már előadtuk.

Az ő akkor igazolt féltékenysége egyháza jogaira, ellenzéki bizalmatlansága a Helytartó-tanács udvari poli-tikája iránt keletkezett elléte az utasítást, mely egyenesen az 1790/1-iki XXV-ik törvénycikkbe tükö-zött; s csak huzakodva tette át a bányakerület felügye-lőjéhez, Prónay Albert báróhoz a további eljárás végett Prónay pedig éppen úgy folytatta, a hogy Zay kezdette.

Így történt aztán, hogy bár a vizsgálat elrendelése-ről mindenki hallotta a hírt, de annak foganatosításá-ról alig tudott valaki bizonyos; mert az augusztus első feleben keletkezett helytartó tanács irat az augusztus utolsó napjaiban tartott bányakerületi gyűlésen tárgya-lásra még nem került.

A halogatás látszott a legbőlesebb eljárásnak, ehhez folyamodott Zay és Prónay, ehhez Székács Jó-zsef az ágostai evangéliumi egyház egyik legjelesebb s egyszersmind legtapintatosabb férfja. Az ő egyenisége-ben a felvilágosodott gondolkodás körütekintő eszéllyel a következetes határozottság megnyerő simasággal pá-rasult, mi kiválólag képesítette, hogy a kormány ille-téktelen túlkapásaival szemben, a legkényesebb ügyek-ben is, bőles óvatossága által a maga és egyháza iga-zait sükereken megőrtalmazza, A cselekvésre mindenha, így mostan is kész volt.

Az ő meggyőződése szerint ez a helytartó tanács-i utasítás jogtalanul támadta meg az egyházi autonómiát azért meg kellett a támadást hiúsítani, s igaztalanul fenyegette Vajda Pétert, azért meg kellett ellene vé-denit.

Vajda neki még sopronyi iskoláskodása óta benső barátja volt, kibem mind az írót, mind az embert őszinte szerette és nagybecsülte.

Hízen két év előtt, midőn a Kisfaludi-társaságha bevezette s mint új tagot üdvözölte, épen ő hirdette róla: „hogy azon férfiu, ki annyi szep művel gyarapítá irodalmunkat, kinek munkái a legtisztább erkölcsiesség, a legmelyebb vallásosság s a legnemesebb emberiség ömlik át, ki a szentírás nyelvvel rokon, s a kelet ba-jos képeivel művésziileg gazdagított előadásával oly el-lenlathatlanul igézi és nyeri meg az olvasókat, ki a mér-

ték lánczaiból kibontakozva próza alakjába a legma-gasztosabb költői érzelmeket önté s ekép irodalmunk-ban a költeménynek egy sajátos nemét alkotta, ki valamint legtöbb munkáiban mindenütt, gymnasiumban különösen az emberileg legnemesebb, legfőbb, legistenibb érzelmek tolmácsa, gondolatok hirdetője, erények papja volt: megérdemli, hogy a társaság taja legyen.”²⁾

Baráti aggodalommal rögtön meghányta vetette a kérdést, s egy hosszabb levélben, melyet Ballagi Mórhoz intézett, részletesen megbeszélte.

Igaza van Ballaginak, hogy a level függésben tartja az ember itéletét a felett: vajlon á szerző fenkolt lel-két, humanitását, szívét szeresse-e inkább vagy körü-ltekintő böles tapintatosságát bámulja. „A dolog veleje — írja Székács — az marad, hogyan keljen Vajda bá-rátunkat becsülettel kimenteni a tömkelegből, melybe, mint tökéletesen hiszem, artatlanul tévesztette ma-gát.

Vegyük a dolog menetét.

Az intimatum gróf Zayhoz, ez által báró Prónay Albe-rthez érkezett. Ez elküldi majd, vagy már el is küldte az espereshez, ki azt az esperességi gyűlésen fogja felvételni.

Kettőre teszlek figyelmetessé: a magyar honi di-casterialis ügyek csigamenetére és az esperesség eljárá-sára.

Az esperesség vagy in pleno concessu fogja kér-dőre vonni Vajdát, vagy küldöttséget nevezend ki. Ezt az utolsót jobban szeretném. Igyekezettek, hogy abba oly férfiak választassanak, kik embertársaik hibáit men-teni hajlandóbbak, mint nagyítani.

Ha már külné, hogy Vajda beszédében csak-gyan vannak emondva olyanok, mik megróvást érde-melnek; ez mondassék ki őszintén, de csak általában s a citatumokat elhallgatva; de egyébiránt jegyeztessék meg:

1. Hogy Vajda minden egyében a gymnasium dísz-e, sőt a beszédekben is a jó sokkal több, mint a rozsalandó.

2. Hogy az esperesség ezen egy nem annyira bűnös, mint hibás lépés miatt Vajdát hivatalo-s a megintendőnek hiszi, hogy jövőre ilyesmitől tartózkodjék.

3. Hogy az esperesség gondoskodott, hogy a jö-vendőben a beszédek vagy megszüntessenek, vagy el-lenőrség alatt történjenek; végre

4. Csatoltassék, ha szüksége lesz, a relatióhoz Vajdának nyilatkozata, melytől aztán a legfőbb függene Legjobb lesz a késedelmezés. Ezt így lehetne eszkö-zőlni.

Az esperes felvételi az intatitumot, valaki feláll s azt indítványozza, hogy a dolognál investigátióra lévén szükség, küldöttség nevezessék ki, a Helytartó-tanács-nak pedig annak útján irassék meg, hogy az esperes-ség az intézvényt fölvevén, investigátiót rendelt legye-melynek eredményéről annak idején tudositani fogja a Helytartó-tanácsot.

Nagyon könnyen meglehet, hogy a Helytartó-ta-nács, melynek csak csinján szabad iskolai ügyeinkbe avatkoznia, ezen válasszal befogja érni, — otthon pe-dig a megintést magát majd elintézzük keresztényi szel-emben.

Ha pedig a helytartó-tanács választ sürgetne, ez csak egy vagy két év múlva történnek, s az alatt a dolog jóformán aludnék.

Ezen utolsó mód volna a legjobb, de meglehet, hogy még más jobbat is tudna. Azt mindenesetre mel-lőzni kell, hogy Vajda in pleno concessu válaszoljon. Sürgessétek a küldöttség által eszközözendő investigátiót. Egyre igyekezzék Vajdát elkészíteni, t. i. arra, hogy a legrosszabb esetben az esperességnek rosszaságát ki kell mondania, nem annyira, hogy Vajdát vádolja, hanem hogy önmagát mentse ki, mint a mely azzal vádoltatik, hogy a beszédek tartását megengedte.

Annyi bizonyos, hogy Vajdát elajtenünk gyaláza-tunkra válnék.

Majd, ha később a véleményeket hallani fogod s azt látod, hogy a dolog veszedelmes fordulatot venne, add tudomra, hogy az esperes és felügyelő uraknak is irhassak.

Barcsak ne lenne előbb esperességi gyűlés, mint júniusban, talan akkor magam is lemennek. Az esperes urat rá kellene bírni, hogy az ügyet ne hajtja végre privát unon, mert úgy nem lehetne többé kétfelteni a dolgot. Ezt csak azon esetben hagyján helyben, s ez volna a harmadik mód, ha az esperes privát unon vá-laszolna, hogy az investigátiót elrendelte, s ha aztán ezzel elalattatna az egészet. De attól tartok, hogy egy személyt jobban sürgethetnek, mint egy testületet. Va-lasztatok, a mi jobb. Itt bizonyosat mondani már csak azért is nehéz, mert sokan szólhatnak a dologba.³⁾

Felölös szerkesztő: Mihályfi József

¹⁾ Haan Lajos: A magyarországi ágostai hitvallású evangélikusok egyetemes gyűlései és az egyetemes világi felügyelői hivatal. Bpest, 1883. 149—150. II.

²⁾ A Kisfaludi-társaság évlapjai. IV. k. P. e. t. 1844. 25—26 I.

³⁾ Protestans Egyházi és Iskolai Lap

